רשימות כלכליות

ד"ר אליהו פורצקי

מצב הבניה בארץ נמצא בשפל המדרגה. הביקוש אחרי דירות ריקות הולך ומתגבר. בחיפה כמעט שאין דירות ריקות להשכיר. בעיקר רב הביקוש אחרי דירות קטנות, בנות שנים שלשה חדרים. מחירי הדירות עלו במדה ניכרת. שכר הדירה הגבוה מזכיר בהרבה את ימי הפוספריטי הטובים שחלפו ונגוזו. אולם המצב בשוק הבניה אינו נותן לנו עדין לשכוח את ימי השפל הקשים שעברו עלינו לא פעם בארץ מלומדת נסיון זו. לפי כל חוקי הכלכלה אין שום הצדקה לקפאון זה השורר אצלנו בשוק הבניה זה שנתים וחצי.

תנאי העבודה בשוק הבניה הם ירודים. מחירי המגרשים בכל שכונות חיפה ירדו אף הם במידה ניכרת.

אין השקעה יותר רנטבלית ויותר מכניסה בארץ בשעה זו מאשר ההשקעה בבנין בית. בכספים המוכנים להשקעה רנטבלית ומכניסה אין דוחק רב.

המצב המדיני המעורפל היה בעוכרי הבניה. בעלי ההון, שכספיהם מונחים בבאנקים השונים בארץ כאבן שאין להם הופכין, נמנעו עד כה משיווי השקעה שהיא בכספלי בניה ורכישת נכסי דלא ניידי.

עם כל הערפל בקו המדיני העומד להתבהר אף הוא ואחרי כל הקיצוצים בשדיול העליה ודרושת עליה איזו שהיא לארץ. לנוכח המצוקה הרבה והסבל הבלתי אנושי של רבבות הפליטים היהודים מגרמניה ואוסטריה תאלץ ממשלת המנדט לצמצם את הקיצוצים הללו במתן השדיול. הבאה הנדירה ה"פנימית" מן השכונות המעורבות אל השכונות היהודיות הטהורות, ההולכת ומתגברת מיום ליום, עלולה אף היא להגדיל את הביקוש אחרי דירות ריקות באיזורים היהודים. אין איפוא, שום יסוד והצדקה ל"המשכת" ימי הדכאון והשפל בשוק הבניה שלנו.

דרושה פעולת הסברה מרחבת בחוגי בעלי ההון המחפשים אחרי מקורות השקעת נאמנים ומכניסים. יש לעורר את החוגים הללו לפעולה ולמעשה. תנאי העבודה הנוחים, מחירי המגרשים הירודים, סדרי התשלומים הקלים — עלולים לגרות את יצרם של בעלי ההון המחפשים אחרי השקעה.

יש רק להפיג את פחדם ה"מדיני" ולבסס ולגבש את היוח הכלכלי שהם יכולים להפיק מפעולת בניה מוגברת זו יש להסביר ולחזור ולהסביר לחוגים כלכליים אלה שהשפל בשוק הבניה שלנו הוא ללא כל צידוק.

פתיחת שערי הארץ דורשים צירי הפרלמנט

לונדון, 24 ספ"א — באספה סגורה מכמה עשרות צירי בית- הנבחרים שנתקימה באחד מאולמי הפרלמנט בנוכחתם של עסקנים ציונים וחשובים בלונדון, נתקבלה החלטה הדורשת מאת הממשלה המנדטורית להרחיב ולהגדיל את העליה היהודית לארץ ישראל עד גבול כח הקליטה של הארץ.

העיר "החפשית"

דנציג

בעיר ה"חפשית" נכנסו חוקי נירנברג לתקפם. מנבאים לגירוש כל היהודים מהעיר, שתיעשה מתוך כך "חפשית מיהודים".

אנטישמיות חוזרת על אכסניה שלה

ליסבון

העתונות הפורטוגלית טוענת שהיהודים אינם ראויים שיספלו בהם כה הרבה. פורטוגל לא תתן דריסת רגל לפליטים היהודיים. הרופאים ועורכי דין יהודיים הנם הסוכנים של התעמולה הקומוניסטית הבינלאומית.

"הכרמל"

העתון לפרסום!

תושבי חיפה,

העמק, השומרון

והגליל

קוראים

את עתון הערב

הכרמל

פקיעין השכולה

יצחק נימצוביץ

פקיעין. השם הזה לכשעצמו נהפך במרוצת הימים לסמל. בכפר זה השוכן במורד הרי צפת, הנחבא כאלו בין סלעים פראים ומוקף מכל הצדדים כפרים ערבים של דחזים. מושלמים ונוצרים, הפך לאגדה, אגדה חיה שהרבה יהודים התחממו לאורה בחשכת הימים. הרבה חוקרים יהודים ונוצרים בשרו עד סלפני מאות שנים לעולם היהודי את הפלא הגדול על המצאם של יהודים "ערבים" בין הרים שוממים ועזובים, יהודים הדומים בכל אורח חייהם לערבים, אבל שומרים מתוך פקדנות יוצאת מהכלל את המסורת העברית. חרדים לכל דבר שבתורה. היו הרבה ואפילו מבין אחינו בני ישראל שלא האמינו ל"תגלית" הזאת, כי קשה היה באמת להבין איך יכלו יהודים אלה, יהודי פקיעין, להחזיק מעמד בתקופה כה ארוכה כשהם מוקפים מכל הצדדים אנשים-קנאים שהכופר בדתם אחת דתו להשמד מעל פני האדמה. אולם עובדה היא שעל אף הפורענות שעברה על עדת ישראל בפינה נדחת זו, נשתמרה פנינה יקרה משלשלת היחוסין- זו שלשלת הכהניה מזמן חורבן בית שני, שיהודי פקיעין מתיחסים אליה בגאון. ועדת ישראל זו, שאפילו חשכת ימי הבינים עם כל הברבריות שבה לא הצליחה להגלותה מאדמתה, הוגלתה דוקא במאה העשרים המתימרת להיות נושאת התרבות... הרבה לבטים, האבקות אל-אנושית עברו על העדה הזו במשך כל ומן המאורעות אולם את פקיעין היקרה להם מכל פז לא עזבו. אך יד הגורל האכזרי נחתה עליהם וכל תושבי פקיעין היהודית נאלצו סוף-סוף לעזוב את המקום. עזובה היא עכשיו פקיעין. בניה הוגלו מאדמתה. ערירית ובודדת היא שוכנת בין כפרים פרועים. מר היא מבכה את גורלה. אולם גם גורלם של הגולים מצער מאד. 68 נפשות, שהיו קשורות בכל לבן ונפשן לכפר ההיסטורי הזה, נאלצו לקחת פתאם את מקל הנדודים ולנדוד ממקום למקום. לבקש יום עבודה לכלכלת גופם ונפש משפחתם. כעת פזורים הם יהודי פקיעין בכל הארץ. רובם נמצאים בזכרון יעקב ועובדים בקטיף. כל תקותם היא שיוכלו לשוב במהרה אל אדמתם ולחדש את סדרי חייהם המאסריארכליים...

יהודי פקיעין אינם נבדלים גם היום באורח חייהם מהערבים, הלבוש הפלחי הערבי גם לבושם. כלי ביתם ומאכלם אינם שונים מאלה של הפלחים. אולם את היהודי תכירו בשמירתו החמורה על הדת ובדבורו הערבי. כי יצא יהודי זה לשדה יקח אתו את הטלית ותפילין. אינו שותה כוס מים בלא ברכה. לפי עדויות החוקרים, היה הכפר פקיעין כלו לפני כמה דורות מיושב ע"י יהודים, וכך היה לא רק בפקיעין אלא גם בהרבה כפרים מסביב. שעברו במרוצת הימים לערבים ועכשיו אין עוד דריסת רגל ליהודים. אדמת פקיעין אדמה מבורכה היא. אוירה צח ומבריא. שלשה מעינות מים זכים מרוים את אדמתה. עוד לפני המלחמה היו מרבים היהודים, ובעיקר יהודי טבריה וצפת, לבא בעונת הקיץ לפקיעין. הדרך לשם היתה בחזקת סכנה כהיום... גם היחסים בין הערבים לבין היהודים היו טובים, כך שפקיעין שמשה "בימים ההם" כעין "קיטנה" ליהודי הגליל.

עיקר עבודתם של יהודי פקיעין עוד מימי קדם היתה עבודת האדמה. היו ביניהם גם קצת סוחרים ובעלי מלאכה. עשירות לא ידעו מעולם. אבל לכל לכל משפחה היתה חלקת אדמה שכלכלה אותה בכבוד. מזמן הכבוש התורכי נשתנו פני הדברים. האדמה הלכה ונשמטה מתחת רגליהם. בהתחלת המאה העשרים נאלצו רבים מהם להגר ובדוגמת הערבים השכנים בימים ההם, הגרו לארגנטינה. אבל את רגשותיהם העמוקים ואת אהבתם למולדת הכיוון בה ששבו אחרי שחסכו ביזעת אפם כסף לרכישת אדמה בכפר מולדתם. בזמן המלחמה העולמית עשה הרעב שמות בעדה היהודית הקטנה בפקיעין. ספר לי החכם יוסף כהן תומה, ראש העדה, שמשלשה מבניו מתו ברעב בזמן המלחמה. חתיכת לחם היתה יקרת המציאות. כולם היו יוצאים לשדות, ומלקטים עשב או מזל הבא בכדי לשבור את רעבונם. שום עזרה, ותהיה אפילו מינימלית, לא הגיעה אליהם מהישוב. מספר התושבים בפקיעין לפני "הגלות" תושביה היהודים, היה בערך אלף, רובם דרוזים, ומיעוטם נוצרים, מוסלמים ויהודים. מספר תושביה היהודים הגיע לפי דברי החכם הנ"ל ל-68. מהם 40 גברים, 28 נשים. בס"ה הכל 13 משפחות. היחסים בינם לבין השכנים עד פרוץ המאורעות היו לא רעים. היו זמנים שהיהודים המקומיים היו נערצים מאד בסביבה הודות לקברים הקדושים (שהם נחלתם) של ר' יוסי דפקיעין ור' יהושע בן חנניה. עד היום באים הערבים לשתות מהמעין הקדוש ע"י קברי של ר' יהושע ומביאים לשם את חוליהם לשם רפוי. אגדות שונות מתהלכות אודות קברן של ר' יוסי מפקיעין הנמצא בתוך מערה. לפי דברי החכם ר' יוסף תומה מקובלה האגדה, שאסור באיסור חמור להכנס למערה. מחשש מגפה. וכל הנכנס למערה כאלו נחר גזר דין של מות על עצמו. בסך כל הזמן היו יהודי פקיעין נפרדים מהישוב העברי. ולנו גרסות ידועות לא התחתנו אלא בינם לבין עצמם. רק אחרי המלחמה העולמית בא שנוי ניכר ביחסים של יהודי פקיעין והישוב העברי. השפה העברית התחילה למצא מהלכים בקרב הילדים ואפילו בין המבוגרים. הודות למאמציו הגדולים של הא' ציון לוי מצפת, שביקר כמורה בכפר ולא חסך זמנו ומרצו עד שאסף סכום כסף להקמת בית הספר, שעשרות ילדי יהודי פקיעין קנו בו תורה, ועד היום מעלים יהודי פקיעין את שמו של ציון לוי מתוך הכרת טובה. גם בית הכנסת, שהוקם הודות לתרומתו של יהודי עשיר מלפני 60 שנה והספיק להנזק במשך הזמן, תוקן מחדש. החיים התחילו לזרום במסלול אחר. גם המוסדות שלנו הראו יחס אדיב לסבלם של יהודי פקיעין. נתקבל הרושם, שלש דאגים לעדה נדחה זו. רבה היתה התקוה שייעשה הכל מצד הישוב העברי לחלץ את יהודי פקיעין מסבלם, ולתת להם האפשרות להרחיב את גבול אדמתם. כדי שלא יצטרכו להתהפך לשכירי הערבים בשכר של 50 מא"י ליום עבודה קשה של 14 שעות, וכו שתנתן להם עזרה בחנוך ילדיהם. עזרה מדיצינית וכו'. אולם כל התקות האלו נתבדו. פקיעין דמתה לעץ של-אותו ומלמד. תמיד לספה, תמיד נשקה, לעיני כולם מארה, אולם דבר אחד שכח אותו מלמד: להאכילה ולהשקותה... על יהודי פקיעין רקמו אגדות יפות. את שמה פרסמו בכל תפוצות הגולה. הודות לפקיעין נדבה אשה צדקנית אחת סכום כסף גדול לקנית קרקע עבורם... אולם דבר אחד שכחו המוסדות שלנו: להבטיח את קיומה. לבכס את הישוב המקומי. להרחיב את גבולות פקיעין ע"י קנית קרקע שאפשרית היתה בהחלט לפני כמה שנים לפי דברי החכם ר' יוסף כהן תומה. אין ברצוני עכשיו להכנס בפולמוס ולהטיל את האשמה על מי שהוא. אך לקבוע אני רוצה שעוד טרם אחרנו את המועד. די להכנס בשיחה עם יהודי פקיעין ולהוכח מה אדיר חשקם להמשיך במסורת שקבלו מאבותיהם. מה עז רצונם לשוב לאדמת כפרם על אף ידעם את הקושיים הכרוכים בדבר. ובימים אלה, נוכח הפרעות האיומים, נוכח הפריצות ללא גבול המשתוללת על ראש העם היהודי, בשכל אחד מישראל שמח לקראת כל ישוב הנתקע בנקודה חדשה במולדתנו, אל נהיה אנחנו, חלילה, עדים למחיקת ישוב יהודי עתיק יומין, לקריעת תעודה היסטורית עתיקה המוכיחה באלף הוכחות

(הסוף בעמוד 4)

שיחת-חולין

י. קרניאל

תאמרו מה שתאמרו — אני אוהב את הרחוב, רחוב-היהודים, לא רק בחיפה ובהדר-הכרמל, כי אם בכל מקום שאתיב נתתים שמה, מפני כי ברחוב שם החיים. אם ישים או מסתרים, אם עליזים או עצובים. אבל החיים האמתיים שלנו.

אהבתי מאד להסתובב ברחובות-קרת שלנו. החל מ"בנות-שקוני" של הדרה שנקרא משום-מה "רחוב סירקין" מרחב החלוץ שעליו פרושת ממשלתו הדרסטה של אבטקישי, עד רחוב הרצל, המטבר את הדר-הכרמל כמעט-השדרה ומשתרע עד לגלכסי שבאוהשות, וכלה ברחוב המריצים הקטנטלים, שאין כו אף אמות אות של מכלת, ואפילו בעד [illegible] של המרכזה ובעלי-ויות הסיגאט, כי דוקא בהרצות רואה אני את חיי היהודים שלנו [illegible] הם מולכים ולא את מולכים...

דוקא שם. במעונם המצומצם של חיי [illegible] יכול אני לראות את ה"בנים" של ... ויכול אני [illegible] קמה תכילות [illegible] בבעלי-הבתים. שיש בהם גם הבריאות הרבה יותר [illegible] שם בבתי-הקפה שברחוב "הרצל" הוסתו מה [illegible] הרגלים מחרורות [illegible] ב"שרה" של ה"כרמלינבה" שלנו.

שעליהם מעלה הכתוב: "ויהי ערב, ויהי בוקר" — שם בתוך ההוי שלנו כביכול אני מרגיש את עצמי יותר קרוב ויותר "אינטימי" עם עצמי מאשר בבית ובדד אמות של המערכת...

הרחוב הוא משרדי ושם אני חי וסובב. בחינת "ראה-ואינו-נראה. וכל כך למה? — כדי למסור לכם, כדרכי מימים ימימה, מהנראה והנשמע והנעשה אצלנו, ביחוד בזמן האחרון.

הנה, למשל, נכנסתי בשבוע זה לבית יהודי על ראש-הכרמל. אך נפתחה הדלת לפני, פרצה בעלת-הבית בבכי-מר והתיפחה מתוך יאוש.

— הוי לי!... הוא כ"כ חולה!...

אבא אני-באתו! אוי ואבוי לנפשי!...

— מי חולה אצלכם? שאלתי מתוך התרגשות.

— "לולו" הקטן שלי...

— מה יש לו?

— הרופא אמר כי אכל יותר מדי...

— בן כמה הוא?

— בן שלשה חדשים...

— ומה אכל?

— בשר...

— ולתינוק בן חמשה חדשים נותנים בשר לאכול? — שאלתי בתמיה גדולה. ובינתים באמצע של "ילדה-רקה" מהדר ממשך, בעלת-הבית אצדרנה לחדר המיטה ואני אחריה. והנה, "לולו" הקטן שוכב בעריסתו הקטנה על מצע רך ותחת שמיכת-צמר דקה וחמה, כנסיך ממש. תפשתהו האשה בשתי ידיה, חבקתהו, לפפתהו ונשקתהו בחום ובאהבה על קצה חוטמו הקט והשרוע ושדלתהו בדברי-חיבה: "לולו שלי!... אתה חולה בבטנך הקטנה?... אני כפרתך!... לולו מחמדי!"...

זה היה, כמובן, כלבלב קטן ולבן עם בהרות אדומות על פני חוטו, ועם זוג עינים ועירות וטפשות...

לא יכולתי עוד להבליג ברוחי:

— תחת לאמץ ולפנק, אמרתי לה, יצור קטן זה כבן-יחיד ממש, ולשפוך עליו דמעות שליש כעל חורבן-בית-המקדש, להבדיל, האם לא היה יותר נכון ויותר אנושי ואולי גם יותר זול, לאמץ לך ילד יהודי מתוך אלפי הילדים העברים העזובים, המושלכים ע"י חית היטלר אל היערות, והנודעים ברעב ממש?...

— כן, אבל, הסיבה האשה בעינים רטובות, הלא כל כך "טשארמינג"... כל כך נחמד!... ואני כל-כך אוהבת אותו... "לולו" שלי! הראה נא ל"דוד" את ה"תג'ילי" שלך... כמה?

ומתוך דבריה הוכרר לי אח"כ כי "לולו" זה הוא כבר מגזע-טהור שנקרא "ספידי" בלע"ז, מין הנכר לו "בתוף" הוסן עי"ה שזהו "שם דבר" בחוצה ובסביבה ותקים דורות שלמים ביחס...

ולא לחינם עלה ה"בכור" חיקר בבוד-הכרלב של "עשר לא"י, ככין חקלינו. הרץ מתוצאות מזונות. הלבשה, רפואים ורפואות וכיו"ב — ממך קורח!

ו"לולו" הקטן לבית "ספיד" — שאני!

ומשם נכנסתי לבית מכרי החביב לסעודת-הצהרים ומצאתי — שוב מריבה משפחתית בגלל... הכלב, שהפריעה את השלחן.

עוד לא הספקנו ליסב אל השלחן והנה מתוה מחריד ומזעזע את הלב והנפש גם יחד. הבת מתעלפת. ושם מתייפחת והסבתא מתנצלת ונשבעת בכל הקדוש שלא בה האשם...

מה אירע? — הכלב הקטן נחמס מעיני הסבתא השומרת עליו תמיד, יצא בגנו אל הרחוב ועמד רגע להסתכל בעדי לסר חרפה של הקביה אשר על ראש הכרמל. מתוך התפעלות יתרה מהמכוניות וכלי הרכב לסוגיהם המתגלגלים ועוברים ברעש גדול את הרחובות ובייחוד על האופנוע העובר במהירות-הבזק וסכיבו בשעה... מאד, נשתקע הכלב שי בני-אדם ועל נפלאותיהם. והנה עברה מכונת-אופנוע בקול רעש גדול "טיק-טאק" ועד שלא הספיק להרחיק דרכו עליו והשליכו בכח. מרחק ד' אמות מן הרחוב...

הפצוע הובל מיד על זרועות הבריתה ושם ניתנה לו העזרה הראשונה. אשר הובילה את החולה אל הבחנוראה — כ"כ "סואסטיך" זו הסבילה את התינוק הרך לברית-מילה — כדי להתנחם.

לאור השמש המלטפת והחמימה, — ושב ורפא לו.

והסבא-זקן כוהם ולא ידע על מה להצטער קודם, אם על הכלב שיש בו משום "צער-בעל-החיים" או על הבת הרחמניה שיש בה משום "צער-גידול-בנים"; ואני — למה אכחד? — לא ידעתי אם לצחוק או לבכות על המחזה הטראגי-קומי הזה?

לולא היה המצב כ"כ "טראגי" הייתי בוכה גם אני ומוסיף אי-אלה טפות לנאד הדמעות על הכלב הקטן...

הכל יודעים והכל מודים כי חיפה, עיר-המטרופולין של צפון הארץ, היא עיר-העתיד מבני קדמא-ואולא, עיר-הנמל ועיר-ה"כרמל" המרכאות ובלי מרכאות, עיר-התכנין והתרבות. גם מקום שבני-יהודה אומרים בו "במה מדליקין" בין בשבתות וכין בימות-החול ומקדשים את הלבנה באמירת "תנא-דבי ישמעאל" כדין וכדת. בקיצור — כרך אירופי ממש עם מנהגי תימסוי "העולם הגדול", עיר מודרנית אמתית לכל פרסיה ודקדוקיה. ע"פי המלה האחרונה!

אולם, מה שלא יהיה אולי צריך לבים סקראי הוא, שחיפה הגיעה זכו גם לאוכלוסיה לא-מעטה של... כלבים.

וכי תעברו רבותי, בחוצות עירנו ותחדינה עיניכם לפנות ערב, כאשר יפוח הרוח, ברחוב הרצל ובשאר הרחובות הגדולים עם הקטנים — אל אחכא בלי שוני! — "רפבליקה" שלמה של הכלבים בעל-ארבע, שיש בה גם אורחים